

СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**STRUCTURE OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM FOR ENSURING INFORMATION SECURITY IN THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE**

Федотов Д.В., аспірант кафедри публічного управління та адміністрування

Національна академія внутрішніх справ

Актуальність статті полягає в тому, що будь-який адміністративно-правовий механізм, у тому числі той, що передбачає забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України передбачає наявність чіткої та зваженої внутрішньої структури, що забезпечує можливість виконання покладених на відповідний орган чи підрозділ завдання з забезпечення прав і свобод людини і громадянина у відповідному сегменті правовідносин суспільства. Визначення структурних особливостей і відповідних компонентів адміністративно-правового механізму дозволяє комплексно підійти до аналізу цього процесу, охарактеризувати відповідні елементи та сприяти всебічній оптимізації відповідного інституту крізь призму дії норм адміністративно-правового законодавства. Визначено, що чітко окреслені додаткові елементи будь-якого адміністративно-правового механізму можуть бути застосовані, в тому числі і в контексті нашого дослідження, при тому, що обов'язкових вимог законодавства, щодо виваженого тлумачення норм права розуміння правової свідомості, а також наповнення правового розуміння режиму правопорядку та законності у галузі забезпечення інформаційної безпеки не достає в механізмі правового регулювання окремих суспільних відносин, що в подальшому, на нашу думку, потребує вдосконалення та суттєвої наукової і законодавчої уваги. Автор доводить, що адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України має чітко врегульовуватись діючими нормами законодавства України, котрі в свою чергу, прямо передбачаються та формуються на основі тих чи інших соціально-правових уявлень про міру можливої та належної поведінки, з тими чи іншими видами інформації. Водночас, з адміністративно-правової точки зору будь-який правовий механізм має характеризуватися, як статичними так і динамічними елементами. Так, до кола статичних елементів, погоджуючись із позицією зазначеного авторитетним теоретиком права, необхідно віднести чіткі нормативно-правові конструкції та зміст соціально-правових відносин, що виникає між суб'єктами у сфері забезпечення безпеки інформації в діяльності Національної поліції України. Звертається увага на те, що застосування тих чи інших приписів законодавства України в сфері дії адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України різниця, в залежності від суб'єктів, що їх застосовують. Так, суб'єкти забезпечення безпеки інформації, що належить Національній поліції України та використовується нею для реалізації службових обов'язків та повноважень, мають можливість обмежити доступ такої інформації чи забезпечити її надання зацікавленим суб'єктам.

Ключові слова: інформація, інформаційна безпека, діяльність поліції, правоохоронна діяльність, захист персональних даних.

The relevance of the article lies in the fact that any administrative-legal mechanism, including the one that provides for ensuring information security in the National Police of Ukraine, requires the presence of a clear and balanced internal structure, which ensures the possibility of fulfilling the tasks assigned to the relevant body or unit to ensure rights and freedoms of a person and a citizen in the relevant segment of legal relations of society. Determining the structural features and corresponding components of the administrative-legal mechanism allows a comprehensive approach to the analysis of this process, characterizing the relevant elements and contributing to the comprehensive optimization of the relevant institution through the prism of the application of the norms of administrative-legal legislation. It was determined that the clearly outlined additional elements of any administrative-legal mechanism can be applied, including in the context of our research, given that the mandatory requirements of the legislation, regarding the balanced interpretation of the norms of the law, the understanding of legal consciousness, as well as the filling of the legal understanding of the regime of law and order in the field of ensuring information security is lacking in the mechanism of legal regulation of individual social relations, which in the future, in our opinion, requires improvement and significant scientific and legislative attention. The author argues that the administrative and legal mechanism for ensuring information security in the National Police of Ukraine should be clearly regulated by the current norms of the legislation of Ukraine, which, in turn, are directly provided for and formed on the basis of certain socio-legal ideas about the degree of possible and appropriate behavior, with certain types of information. At the same time, from an administrative and legal point of view, any legal mechanism should be characterized by both static and dynamic elements. Thus, in the circle of static elements, agreeing with the position indicated by the authoritative theorist of law, it is necessary to include clear regulatory and legal constructions and the content of socio-legal relations that arise between subjects in the field of information security in the activities of the National Police of Ukraine. Attention is drawn to the fact that the application of certain provisions of the legislation of Ukraine in the field of the administrative and legal mechanism for ensuring information security in the activities of the National Police of Ukraine differs, depending on the subjects that apply them. Thus, the subjects of ensuring the security of information belonging to the National Police of Ukraine and used by it for the implementation of official duties and powers have the opportunity to restrict access to such information or ensure its provision to interested entities.

Key words: information, information security, police activity, law enforcement, protection of personal data.

Актуальність теми. Будь-який адміністративно-правовий механізм, у тому числі той, що передбачає забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України передбачає наявність чіткої та зваженої внутрішньої структури, що забезпечує можливість виконання покладених на відповідний орган чи підрозділ завдання з забезпечення прав і свобод людини і громадянина у відповідному сегменті правовідносин суспільства. Визначення структурних особливостей і відповідних компонентів адміністративно-правового механізму дозволяє комплексно підійти до аналізу цього процесу, охарактеризувати відповідні елементи та сприяти всебічній оптимізації відповідного інституту крізь призму дії норм адміністративно-правового законодавства.

Таким чином ми вважаємо необхідним здійснити науково-теоретичне опрацювання структури адміністра-

тивно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України з урахуванням всіх її змістовних характеристик та особливостей, що в свою чергу, включають поняття, ознаки, структурні компоненти, у тому числі їх вичерпну характеристику, а також напрями та аспекти практичного застосування цього механізму в реалізації окресленого кола правовідносин.

Виклад основного матеріалу. Відтак, досліджуваний нами правовий механізм передбачає: 1) існування відносно гармонійної структури (суб'єктів, правовідносин, процесів, форм тощо), що сприяють виконанню завдань цього механізму; 2) всі суб'єкти формування та реалізації державної політики (забезпечувачі функціонування механізму), а також суб'єкти, на котрих спрямований управлінський вплив забезпечувачів функціонування механізму,

в своїх діях (бездіяльності) та в рішеннях будуть сприяти об'єктивації мети цього правового механізму. Крім цього, зважаючи на те, що для людини типовою є також неправомірний поведінка, цілком закономірним є й те, що досліджуваний правовий механізм передбачає також контролювання усіх суб'єктів у сфері обігу зброї та притягнення порушників правил і стандартів правомірної взаємодії у цій сфері до юридичної відповідальності [1]. За аналогією необхідно підкреслити, що структурні елементи адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції в Україні передбачає нормативне закріплення чіткого врегульованої структури, котра вміщає в себе визначення змісту та сутності правовідносин про які йдеться, загальний опис процесів, а також форми реалізації зазначеного механізму та окреслення чіткого кола його суб'єктів. Крім цього, належить звернути увагу на те, що оскільки зазначений механізм призначений для врегулювання, як внутрішньо так і зовнішньоорганізаційної діяльності Національної поліції України в аспекті інформаційної безпеки, необхідним є уточнення змісту та сутності неправомірної поведінки всіх можливих суб'єктів, крізь призму дії поліцейського законодавства.

М.І. Пришляк слушно відзначає, що кожен механізм являє собою високоорганізовану систему, а будь-яка система має свою структуру. Система характеризується єдністю елементів, що перебувають у певних зв'язках і відносинах між собою, характеризують сутність об'єкта як ціле і відносно незалежне зовні явище. А структуру розглядають як визначений склад компонентів (елементів) об'єкта. Тому є всі підстави вказати на те, що лише ті з елементів, які за своєю спрямованістю та значенням здатні виконувати роль засобів впливу на певний об'єкт із метою забезпечення належного етапу його існування, варто включати до складу адміністративно-правового механізму забезпечення. Так, структуру механізму забезпечення прав і свобод громадянина становлять правові принципи, норми (юридичні гарантії), а також умови і вимоги щодо діяльності органів державної влади та їх посадових осіб. Поняття механізму правового забезпечення обумовлено специфікою таких елементів, як сфера реалізації, зміст норм, засоби, способи, об'єкт, коло суб'єктів здійснюваного процесу упорядкування [2, 9-12]. В свою чергу адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в Національній поліції України окреслює відповідні правовідносини не лише всередині діяльності вказаного центрального органу виконавчої влади, а виходить дещо в зовнішню площину. Необхідно звернути увагу на те, що вказаний механізм безперечно має своє поняття та складається з конкретних компонентів, до кола яких на нашу думку слід віднести принципи діяльності, загальну мету діяльності та відповідні завдання, форми його реалізації, функції та чітко окреслене коло суб'єктів.

Вказані структурні компоненти мають бути логічно та змістовно взаємопов'язані та пов'язані між собою, що в свою чергу дозволить здійснити регулювання відповідних правовідносин в демократичній площині та відповідно до принципів і засад правової держави, з метою якомога більш якісного забезпечення прав і свобод людини і громадянина, як під час здійснення поліцейської діяльності та виконання поліцейських функцій, так і з метою забезпечення певного сегменту інформаційної безпеки суспільства.

Досить поширеним підходом до осмислення сутності адміністративно-правових механізмів є підхід до розкриття сутності цього юридичного конструкту через його зміст. Наприклад, вітчизняна учена І.О. Личенко, розглядаючи сутність адміністративно-правового механізму протидії правопорушенням у сфері власності, доходить думки, що під ним «слід розуміти системне, динамічне, поліструктурне утворення, що включає адміністративно-правові норми,

спрямовані на протидію правопорушенням у сфері власності, адміністративно-правові відносини, які виникають в процесі здійснення заходів протидії правопорушенням, що стосуються правових можливостей громадян володіти, користуватися і розпоряджатися майном, реалізацію норм адміністративного права в цій сфері та яке функціонує в силу взаємозв'язків його окремих складових» [3, с. 69]. При цьому, адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України, на нашу думку, не слід вважати інструментом лише протидії неправомірним формами методам поведінки з відповідною інформацією. Натомість, зазначена організаційно-правова інституція, перш за все, призначена для впорядкування чіткого кола правовідносин, а також форм і методів, способів і засобів використання чи застосування тих чи інших інформаційних елементів чи комплексів інформацій, як в поліцейській діяльності, в тому числі під час комунікації з суспільством, так і в контексті зовнішньоконтактної діяльності Національної поліції України.

Водночас, необхідно підкреслити, що зміст і сутність правоохоронної та правозахисної функції адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України, на нашу думку, має бути розглянуто додатково, оскільки саме вона, не лише не дозволяє вчинення неправомірних і протиправних дій з інформацією, а й забезпечує притягнення до відповідного виду юридичної відповідальності конкретних суб'єктів, що їх вчинили, що в подальшому лише позитивно впливає на забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, як в поліцейській діяльності так і в загальнонаціональному контексті.

С. В. Діденко вивчаючи питання пов'язані з адміністративно-правовим механізмом, в контексті адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї, наводить конкретну структуру такого механізму та виділяє наступні елементи: а) норми адміністративного права; б) відповідні акти застосування права та такі, що визначають діяльність уповноважених посадових осіб у даній сфері; в) засади функціонування сфери обігу та застосування зброї; г) адміністративно-правові відносини; г) адміністративно-правові режими обігу зброї; д) адміністративно-правовий статус суб'єктів реалізації такого механізму; е) відповідні адміністративні процедури у сфері обігу та застосування зброї; є) деталізацію, тлумачення, роз'яснення адміністративно-правових нормативних приписів [4, с. 6-10]. Водночас, підкреслюючи певну тотожність зазначених елементів адміністративно-правового забезпечення вказаного автором механізму, необхідно врахувати також і позитивні, на нашу думку, адміністративно-правові характеристики, як от віднесення до структури адміністративно-правового механізму правового статусу суб'єктів, що беруть участь у таких соціально-правових відносинах, наявність чіткого кола адміністративних процедур, що в свою чергу не лише дозволяють втілити в життя теоретико-правових характеристики відповідного механізму, а й забезпечують правореалізацію чітких кроків, щодо вчинення дій уповноваженими на те особами за інформацією, що використовується в діяльності національної поліції України.

Приймаючи до уваги переваги та недоліки підходів учених до розуміння правового механізму та адміністративно-правового механізму, можемо дійти висновку, що «адміністративно-правовий механізм формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні» – це юридична конструкція, котрою окреслюється заснована на нормах чинного законодавства взаємоузгоджена система нормативно-правових, інституційних, правозастосовних й організаційних форм і засобів, які сукупно, цілісно та послідовно впливають на суб'єктів, відносини та процеси в сфері обігу зброї, виконуючи таким чином завдання формування та реалізації державної політики

у відповідній сфері. Визначивши поняття розглядуваного правового механізму зазначимо, що в повній мірі з'ясувати сутність адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні можливо лише шляхом уточнення його сутності, що виявляється в ознаках цього механізму [1]. На нашу думку, слід цілком і повністю погодитися з позицією автора про те, що від чіткості визначення змісту і сутності будь-якого адміністративно-правового механізму, а також окреслення векторів його практичної реалізації залежить ефективність його функціонування в загальнодержавному контексті, а також міра та можливість подальшої оптимізації діяльності, в даному випадку, конкретного органу державної влади в реаліях якого існує відповідна адміністративно-правова опція.

Також ми вважаємо за належне підкреслити, що адміністративно-правовим механізмом забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України слід визначити чітко врегульовано нормами законодавства України та організаційно злагожену адміністративно-правову конструкцію, що складається з нормативних організаційно-управлінських та інших засад котрі сприяють та забезпечують впорядкування суспільно-правових відносин у сфері інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України.

О.А. Моргунов зазначає, що органічними складовими механізму адміністративно-правового регулювання є такі, що визначають суть самого явища механізму адміністративно-правового регулювання, тобто без яких не може відбутися сам механізм. Функціональними складовими частинами механізму адміністративно-правового регулювання позначено ті, що значною мірою впливають на механізм адміністративно-правового регулювання, але не є обов'язковими його елементами. З огляду на зазначене розуміння поняття та змісту блоків механізму адміністративно-правового регулювання вирішення питання місця серед складових блоків такого елемента як стадії стикається з необхідністю усвідомлення, що відповідна характеристика має провідне значення для адміністративно-правового регулювання, але його механізм з точки зору структури не описує, являючи динамічну характеристику [5, 247]. Ми вважаємо, що необхідно враховувати всі зазначені фактори з огляду на поділ у статичному та динамічному розумінні всіх структурних компонентів адміністративно-правового механізму, а також механізму адміністративно-правового регулювання, що за своїм змістовним призначенням є тотожними, та розділяємо вказану автором позицію. Крім цього, необхідно зазначити, що функціональними складовими частинами механізму адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України необхідно окреслити, перш за все, ті компоненти, що безпосередньо впливають на зміст та перебіг конкретних соціально-правових відносин у даній сфері, унеможливають висвітлення чи забороняють цей процес відносно того чи іншого виду та типу інформації, що в свою чергу сприяє захисту прав і собор людини і громадянина, а також законних інтересів держави.

Адміністративно-правовий механізм формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні в процесі свого функціонування поширюється на: 1) суб'єктів державної влади, на яких офіційно (нормами чинного законодавства) покладено права та обов'язки щодо формування та/або реалізації вказаної державної політики; 2) суб'єктів громадянського суспільства, котрі можуть бути долучені до формування та/або реалізації державної політики у сфері обігу зброї в державі у законом визначеній мірі; 3) суб'єктів, які набувають статусу суб'єкта дозвільної системи та суб'єкта відносин стосовно зброї (тобто, щодо виготовлення, ремонтування, модернізації, зберігання, придбання, реалізації, переда-

вання, охорони, обліку, використання і т. д. зброї, а також тирів, стрільбищ тощо) [1]. За аналогією необхідно звернути увагу на тлумачення сутності та структури поняття суб'єктів адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України котрий складається, перш за все, з поділу їх на декілька категорій, що включають в себе: суб'єктів, що відповідають за забезпечення правового режиму інформаційної безпеки та не допускають витoku відповідної інформації маючи в структурі кола своєї компетенції відповідні завдання та повноваження; суб'єктів, що мають право на ознайомлення та володіння певними видами та типами інформації й отримують можливість його реалізації за дозволом зазначених вище; суб'єктів, що формують загальнодержавну та відомчу політику у сфері захисту та формування архітектури безпеки інформації зокрема в діяльності Національної поліції України; суб'єктів до кола компетенції яких прямо віднесено здійснення адміністративно-юрисдикційних чи будь-яких інших юридичних правочинів, пов'язаних із притягненням до різного виду юридичної відповідальності відповідних осіб, що порушили законодавство України.

А. М. Детюк досліджуючи питання поняття та структури механізму адміністративно-правового регулювання державного замовлення у сфері освіти доходить висновку, що сам механізм адміністративно-правового регулювання вже є функціональною частиною такого регулювання (що збігається з думкою переважаючої більшості вчених). Доцільним є виокремлення обов'язкових й допоміжних елементів замість органічних й функціональних. До першої групи елементів відносимо: а) норми адміністративного права; б) юридичні факти (фактичний склад, фактична система); в) адміністративно-правові відносини; г) акти реалізації норм адміністративного права. Саме такий набір правових засобів в їх поєднанні є мінімально достатнім і необхідним для функціонування механізму адміністративно-правового регулювання. За допомогою механізму адміністративно-правового регулювання набуває динаміки, відбувається фактичний позитивний правовий вплив на поведінку та діяльність суб'єктів адміністративного права через скерування їх у визначеному таким правовим регулюванням напрямку задля досягнення головної мети. До другої групи (допоміжних) правових засобів у даному механізмі доцільно відносити елементи, що перебувають у «стані очікування» своєї активації, коли досягнення головної мети адміністративно-правового регулювання не може бути забезпечене набором обов'язкових елементів позитивного правового впливу. Такими елементами є: а) спеціальний адміністративно-правовий режим; б) акти тлумачення норм адміністративного права [6, 189-192]. На нашу думку, зазначена теоретико-правова характеристика механізму адміністративно-правового регулювання того чи іншого кола правовідносин надто детально визначає всі структурні його компоненти, деякі з яких не мають практичного застосування. Водночас, виокремлення чіткої структури елементів адміністративно-правового механізму з функціональної точки зору, а також поділ їх на конкретні види та форми дозволяє, перш за все, відмежувати ті чи інші функції, завдання та принципи дії, зазначеного адміністративно-правового механізму, одну від одної, що в подальшому спростить алгоритми правореалізації вказаного інституту на практиці та відповідно, не лише забезпечить оптимізацію процесу здійснення поліцією своїх повноважень та завдань у сфері забезпечення інформаційної безпеки, а й удосконалив дотримання прав і свобод людини і громадянина в загальнодержавному масштабі.

У механізмі правового регулювання прийнято виокремлювати внутрішню будову, структуру. Думки вчених із приводу структури механізму правового регулювання загалом і адміністративно-правового механізму зокрема істотно не відрізняються. У структурі адміністративно-

правового механізму захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності потрібно виокремити основні та додаткові (факультативні) елементи. До основних елементів належать правові норми, правові відносини, акти реалізації норм права. Головне місце в системі механізму адміністративно-правового регулювання посідають адміністративно-правові норми й адміністративні відносини. До додаткових елементів розглянутого механізму належать акти тлумачення норм права, правова свідомість, режим правопорядку та законності у галузі створення та використання прав на об'єкти інтелектуальної власності [7]. На нашу думку, чітко окреслені додаткові елементи будь-якого адміністративно-правового механізму можуть бути застосовані, в тому числі і в контексті нашого дослідження, при тому, що обов'язкових вимог законодавства, щодо виваженого тлумачення норм права розуміння правової свідомості, а також наповнення правового розуміння режиму правопорядку та законності у галузі забезпечення інформаційної безпеки не достає в механізмі правового регулювання окремих суспільних відносин, що в подальшому, на нашу думку, потребує вдосконалення та суттєвої наукової і законодавчої уваги.

Висновки. Таким чином, адміністративно-правовий механізм забезпечення інформаційної безпеки в Націо-

нальній поліції України має чітко врегульовуватись діючими нормами законодавства України, котрі в свою чергу, прямо передбачаються та формуються на основі тих чи інших соціально-правових уявлень про міру можливої та належної поведінки, з тими чи іншими видами інформації. Водночас, з адміністративно-правової точки зору будь-який правовий механізм має характеризуватися, як статичними так і динамічними елементами. Так, до кола статичних елементів, погоджуючись із позицією зазначеною авторитетним теоретиком права, необхідно віднести чіткі нормативно-правові конструкції та зміст соціально-правових відносин, що виникає між суб'єктами у сфері забезпечення безпеки інформації в діяльності Національної поліції України.

Слід звернути увагу на те, що застосування тих чи інших приписів законодавства України в сфері дії адміністративно-правового механізму забезпечення інформаційної безпеки в діяльності Національної поліції України різниця, в залежності від суб'єктів, що їх застосовують. Так, суб'єкти забезпечення безпеки інформації, що належить Національній поліції України та використовується нею для реалізації службових обов'язків та повноважень, мають можливість обмежити доступ такої інформації чи забезпечити її надання зацікавленим суб'єктам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шумейко Т. А., Поняття та ознаки адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні. *Юридична наука*. 2020. « 8. С. 169-176.
2. Пришляк М. І. Механізм адміністративно-правового забезпечення медичного обстеження наречених в Україні: поняття та загальний аналіз складових елементів. *Держава та регіони*. Сер. Право. 2017. Вип. 3. С. 46–52.
3. Личенко І. А. Адміністративно-правовий механізм протидії правопорушенням у сфері власності. *Leges si Viata*. 2014. Вип. 1/3 (265). С. 68–71.
4. Діденко С. В. Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Т. 16. С. 463–469.
5. Моргунов О. А. Поняття та механізм адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування сфер фізичної культури і спорту. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 274–277.
6. Детюк А. М. Поняття та структура механізму адміністративно-правового регулювання державного замовлення у сфері освіти. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 5. С. 189–192.
7. Миджин Галина Євгенівна, Структура адміністративно-правового механізму захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. *Соціально-правові студії*. 2020. Вип. 2 (8). С. 72-79. URL: https://sls-journal.com.ua/web/uploads/pdf/S&LS_2020_Vol.%203,%20No.%202_72-79.pdf